

Nr 80.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1980 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner om befrielse för krono-
torpare i de sex nordligaste länen från återbetalnings-
skyldigheten för visst statsbidrag.*

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen nr 169 i första kammaren av herr *Rosén m. fl.* och nr 358 i andra kammaren av herr *Lindberg m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte besluta befria innehavare av odlingslägenheter och skogstorp å kronomark i de sex nordligaste länen från betalningsskyldighet för tilläggsbidrag de erhållit enligt Kungl. Maj:ts av 1918 års lagtima riksdag bifallna proposition nr 280.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd härför hänvisas till motionerna.

Över förevarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från domänstyrelsen samt från länsstyrelserna i Västerbottens och i Norrbottens län, vilka yttranden såsom bilagor fogats till detta utlåtande (Bil. 1—3).

Sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts av motionärerna åberopade proposition den 5 april 1918 (nr 280) angående tilläggsbidrag till vissa innehavare av odlingslägenheter och skogstorp å kronomark i de sex nordligaste länen har Kungl. Maj:t i kungörelse den 20 juni 1918 (nr 448) meddelat bestämmelser i ämnet av, bland annat, följande innehåll.

Innehavare av odlingslägenhet, som före den 2 juli 1918 upplåtits jämlikt kungörelsen den 18 juni 1909 (nr 69) angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen, skall äga rätt att, där föreskrivna byggnadsarbeten icke blivit utförda före den 1 januari 1915, — utöver honom tillkommande odlingshjälp å 750 kronor — såsom tilläggsbidrag erhålla ett belopp, svarande mot tredjedelen av innehavarens kostnad för föreskrivna byggnadsarbeten, vilka utförts under tiden från och med ingången av år 1915 intill den 2 juli 1918, och mot hälften av sådan kostnad för fullbordande efter sistnämnda tidpunkt av dylika byggnadsar-

beten, med iakttagande att tilläggsbidrag för byggnadsarbeten, som utförts före den 2 juli 1918, icke må överstiga 500 kronor och att tilläggsbidraget icke må sammanlagt uppgå till högre belopp än 1,250 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med av riksdagen fattat beslut, i kungörelse den 4 juni 1920 (nr 260) föreskrivit, bland annat, att innehavare av odlingslägenhet, som upplåtits efter den 1 juli 1918 eller hädanefter upplåtelse, skall äga rätt att — utöver honom tillkommande odlingshjälp — såsom tilläggsbidrag erhålla ett belopp, svarande mot hälften av innehavarens kostnad för föreskrivna byggnadsarbeten, med iakttagande att sådant tilläggsbidrag icke må överstiga 1,250 kronor.

På grund av nu angivna bestämmelser kan alltså odlingshjälp och tilläggsbidrag utgå med tillhoppa högst 2,000 kronor.

Innehavare av odlingslägenhet — antingen den upptagits före den 2 juli 1918 eller efter den 1 i samma månad — är vidare enligt gällande bestämmelser skyldig att från och med sextonde besittningsåret för lägenheten å uppburna odlingshjälp och tilläggsbidrag erlægga ränta med 3.6 procent.

Efter ikraftträdandet den 1 juli 1929 av kungl. kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 170) angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m. må vidare upplåtande av nya lägenheter enligt ovan angivna kungörelse den 18 juni 1909 (nr 69) icke äga rum. Enligt föreskrift i nyssberörda kungörelse den 14 juni 1929 äger kronotorpare åtnjuta byggnadsbidrag intill 2,000 kronor samt i undantagsfall, när synnerliga skäl äro därtill, högst 3,000 kronor. Å byggnadsbidrag erlägges från och med sextonde året från första upplåtelsen arrendavgift med 3.6 procent.

Utskottet.

Någon skyldighet för lägenhetsinnehavare att, såsom motionärerna synes vilja göra gällande, återbära uppburna tilläggsbidrag finnes ej. Det åligger endast lägenhetsinnehavare att från och med sextonde besittningsåret av lägenheten å sådant bidrag erlægga ränta efter 3.6 procent. Därest lägenhetsinnehavare erhållit största möjliga tilläggsbidrag, 1,250 kronor, är han alltså skyldig att härför vidkännas en årlig ränteutgift av 45 kronor.

Motionärerna åsyfta endast de lägenhetsinnehavare, vilka erhållit tilläggsbidrag »enligt Kungl. Maj:ts av 1918 års lagtima riksdag bifallna proposition nr 280», eller alltså innehavare av odlingslägenhet, som upplåtits före den 2 juli 1918. Det synes emellertid knappast föreligga tillräcklig anledning att göra åtskillnad mellan dessa lägenhetsinnehavare och innehavare av senare upplåten odlingslägenhet, särskilt om lägenheten upplåtits under den svåraste dyrtiden eller åren 1918—1920. En eftergift i nu ifrågavarande avseende även beträffande odlingslägenheter upplåtna under tiden 2 juli 1918—30 juni 1929 skulle för övrigt jämväl påkalla övervägande, huruvida ej motsvarande förmån bör beredas innehavare av kronotorp, vilka upplåtits enligt bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 14 juni 1929 (nr 170). Vid angivet förhållande och i saknad av erforderlig närmare utredning har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till motionerna.

Utskottet hemställer därför,

att motionerna I:169 och II:358 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 maj 1930.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtandet nr 79.

Reservation

av herr *Gabrielsson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 169 och II: 358.

Bilaga 1.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Uti en i riksdagens första kammare väckt motion, nr 169, har herr Rosén med flera hemställt, att riksdagen måtte besluta befria innehavare av odlingslägenhet och skogstorp å kronomark i de sex nordliga länen från betalningsskyldighet för tilläggsbidrag de erhållit enligt Kungl. Maj:ts av 1918 års lagtima riksdag bifallna proposition nr 280. Inom riksdagens andra kammare har en lika lydande motion, nr 358, väckts av herr Lindberg med flera.

Efter framställning härom från jordbruksutskottet har domänstyrelsen genom nådig remiss den 7 innevarande februari anbefallts avgiva yttrande över sagda motioner, och får styrelsen i anledning härav anföra följande.

Det i motionerna omnämnda tilläggsbidraget utgår av ett särskilt av riksdagen årligen anvisat anslag, vilket under de senaste åren stigit till 220,000 kronor. Av detta anslag utbetalas emellertid förutom nyssnämnda tilläggsbidrag jämväl den odlingshjälp, som jämlikt kungl. kungörelsen den 18 juni 1909 (nr 69) skall utgå till innehavare av sagda lägenheter. Denna odlingshjälp utgör dock numera ett relativt litet belopp per år jämfört med de tilläggsbidrag, som enligt gällande grunder tillerkännas nämnda lägenhetshavare.

Enligt de bestämmelser, som gälla för erhållande av berörda tilläggsbidrag, föreligger ingen skyldighet för vederbörande lägenhetshavare att återbetala själva bidraget. Han är endast skyldig att efter frihetsårens utgång erlagga ränta därå med 3.6 % per år. Denna ränta utgår i form av arrende och tillföres domänfonden.

För det fall att en lägenhetshavare av berörda kategori uppburit såväl odlingshjälp som högsta medgivna tilläggsbidrag, plägar det årliga arrendebeloppet för lägenheten efter frihetsårens utgång stiga till 78 kronor i runt tal. Ett bifall till motionen innebär, att en dylik lägenhetshavare erhåller arrendet sänkt med 45 kronor per år, vilket för en dylik kronans åbo helt visst skulle vara av största betydelse och sätta honom i stånd att mera än hittills arbeta på jordens uppodling.

Med anledning av vad som sålunda anförts och under ytterligare framhållande av att ifrågavarande tilläggsbidrag icke utgått av domänfondens avkastning, får styrelsen framhålla, att för styrelsens vidkommande intet är att erinra mot åtgärder i motionens syfte.

Stockholm den 24 februari 1930.

G. KUYLENSTJERNA.

I. Hjelmström.

Bil. 2.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom skrivelse den 7 sistlidne februari har Kungl. Maj:t anbefallt länsstyrelsen i Västerbottens län att avgiva och till utskottet överlämna yttrande över inom riksdagen väckta motioner om befrielse för kronotorpare med flera i de sex nordligaste länen från återbetalningsskyldigheten för visst statsbidrag.

Med anledning härav får Kungl. Maj:ts befallningshavande framhålla att samma skäl, nämligen de starkt stegrade prisen å såväl arbete som materialier, som ligga till grund för de enligt Kungl. Maj:ts brev till Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län den 20 juni 1918 beviljade förhöjda bidragen till dem, som vid avvittningen ovan odlingsgränsen inom länets lappmark ålagts utflyttningsskyldighet, även ligga till grund för det genom kungl. kungörelse samma dag beviljade tilläggsbidraget till innehavare av odlingslägenheter och skogstorp å kronomark i de sex nordligaste länen. Då i förstnämnda fall det förhöjda bidraget får åtnjutas utan återbetalningsskyldighet på något sätt eller till någon del, synes billigheten fordra, att detsamma även bör gälla för innehavare av berörda lägenheter.

Kungl. Maj:ts befallningshavande vill därför för sin del tillstyrka, att innehavarna av nu ifrågakvarande lägenheter och skogstorp befrias från den dem åliggande skyldigheten att vidkännas förhöjning i den årliga arrendeavgiften.

Umeå i landskansliet den 7 mars 1930.

NILS G. RINGSTRAND.

Gustaf Hultman.

Bil. 3.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom kungl. jordbruksdepartementets skrivelse den 7 februari 1930 har länsstyrelsen anbefallts att till jordbruksutskottet avgiva yttrande i anledning av en inom riksdagen väckt motion om befrielse för kronotorpare med flera i de sex nordligaste länen från »återbetalningsskyldighet» för tilläggsbidrag jämlikt nådiga kungörelsen den 20 juni 1918 (nr 448), till åtlydnad varav länsstyrelsen får anföra följande.

Enligt åberopade nådiga kungörelse skulle innehavare av odlingslägenhet, som före viss dag upplåtits jämlikt nådiga kungörelsen den 18 juni 1909 angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen äga rätt att, där föreskrivna byggnadsarbeten icke

blivit utförda före den 1 januari 1915, — utöver honom tillkommande odlingshjälp — såsom tilläggsbidrag erhålla ett belopp, svarande mot viss del av innehavarens kostnad för föreskrivna byggnadsarbetens utförande, med iakttagande av att tilläggsbidraget icke finge överstiga vissa i den nådiga kungörelsen angivna *maximibelopp*. Vidare stadgades att lägenhetsinnehavare, som uppbure tilläggsbidrag, skulle vara skyldig vidkännas den höjning i den årliga avgiften, som motsvarade ränta efter 3.6 för hundra å sagda bidrag.

Vederbörande lägenhetsinnehavares, av motionärerna synbarligen delade uppfattning, att höjningen i den årliga avgälden för lägenheter, vilkas innehavare uppburit tilläggsbidrag av ovan angivet slag, skulle utgöra en återbetalning av det erhållna bidraget kan, så vitt länsstyrelsen förstår, icke vara riktig, utan denna höjning är, såsom av den nådiga kungörelsen kan utläsas, avsedd att utgöra en förräntning av det för lägenhetens förbättring i avseende på byggnader och odling nedlagda kapitalet. Även om sålunda motionen utgår från andra förutsättningar än dem, som i verkligheten föreligga, torde det kunna sägas, att här avsedda lägenhetsinnehavare dragas med för deras ekonomiska förhållanden rätt kännbara svårigheter att förränta berörda tilläggsbidrag, svårigheter, som de dela med kanske de flesta av dem, som under kristiden nedlade kapital i fastigheter och särskilt i jordbruksfastigheter. Trots dessa svårigheter måste tvekan råda, huruvida såsom motionärerna hemställt svårigheterna böra undanröjas genom ändring i hithörande bestämmelser, detta med hänsyn till de konsekvenser en sådan ändring skulle kunna föra med sig. Närmast till hands ligger att uppdraga en jämförelse mellan de lägenhetsinnehavare, om vilka här är fråga, och dem, som komma att erhålla upplåtelse av kronatorp enligt bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 14 juni 1929. Lägenhetsinnehavare enligt tidigare bestämmelser erhöles ett ordinarie odlingsbidrag av 750 kronor jämte nu ifrågavarande tilläggsbidrag, maximerat till 1,250 kronor, alltså tillsammans 2,000 kronor högst eller samma bidrag som normalt utgår till innehavare av lägenheter enligt ovanberörda nådiga kungörelse av år 1929. För båda kategorierna gäller den bestämmelsen, att erhållna bidrag skola förräntas efter 3.6 för hundra och säkerligen kan man förutsätta, att en eftergift i förräntningsskyldigheten för den förra kategorien skulle av den senare tagas till intäkt för krav på lindring även i dess villkor.

För övrigt läser alla de olika företagare, som under kristiden understöddes med exempelvis lån ur statens utlåningsfonder, ur principiell synpunkt kunna framställa lika berättigade krav att vid förräntning av de erhållna lånen erhålla lättnader av liknande art, som skulle ifrågakomma beträffande här avsedda lägenhetsinnehavare.

Luleå i landskontoret den 26 februari 1930.

A. B. GÄRDE.

H. Glimstedt.